

EDINOST

Glasiilo Slovenskega političnega društva za Primorsko

27 edicij je moč.

«EDINOST» izhaja 2krat na teden vanko srede in sabote o poludne. Cena za vse leto je 6 glid., za polu leta 3 glid., za četrt leta 1 glid. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trških v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvu, via Torrente, »Nava tiskarna«.

Vai dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserate (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Hrvatska in njena prava.

(Dalje).

Ban Pejačević je sprva pokazal veliko enerziije, mislilo se je celó, da kaj dobrega stori za Hrvatsko; kazal se je celo dobrega Hrvata; ali pri vsem tem je svet po pravici dvomil nad njegovim rodoljubjem, ker predobro je bil poznan Pejačević Hrvatom še iz Rauchove in poprejšnih dob kakor eden stebrov madjaronske stranke.

Na Hrvatskem se sploh hitro menjavajo menenja tudi nekaterih znanih hrvatskih rodoljubov; toda o Pejačeviću se skoraj ni moglo misliti, da ne bi bil pokorno orožje madjarskega šovinizma. Pejačević se je, to se je kmalu videlo, z ogersko vlado sporazumel tako, da iz hrvatskega sabora in iz hrvatskih uradnikov v kratkem napravi voljne sluge nove madjarske državne ideje, katera zasleduje uničenje vsake večje avtonomije z Ogersko spojenih dežel. Ali, da ne postane precej nemogoč in da preveč ne pobuni naroda, zato si je od Ogerske vlade zagotovil, da se precej reši prašanje spojenja vojaške granice z materjo zemljo; to se je zgodilo precej v začetku njegovega banovanja; toda tako, da je bila Hrvatska vsejedno prikrajšana za gozde in dohodke iz njih izvirajoče, kar je znašalo okolo 2 milijona gold. To vse se je godilo s posebno pogodbo leta 1880.

Granica je zdaj res spojena z materjo zemljo in to samo ob sebi je velika pridebitev za Hrvatsko; ali Hrvatska je vsled politike Pejačevićeve prišla v nevarnost, da zgubi vsa

svoja prava, kajti razpor mej Srbi in Hrvati, razdor, kateri je nastal v narodnej stranki samej, bil je tak, da je nastala nevarnost, da po demoralizaciji volilcev in po drugih enakih sredstvih, sčasoma sami Hrvati in Srbi začno rušiti pogodbo od leta 1868. in se tako Ogrom predajo na milost in nemilost.

Ali Bog še čuje nad Hrvatsko, in prišlo je do tega, da so Ogri sami svojo politiko tako pretirali, da so s tem Hrvate zdrabili. Predobro so še v spominu našim čitateljem dogodki lanskega leta, ko je glasoviti ogerski ravnatelj davkov, David, izobil le ogerske grbe nad finančnimi uradi.

Hrvatski narod je to prelomljenje nagodbe tako speklo, da se je vzdignol, kakor en mož in da so se morali oni grbi odstraniti. Nastala je potem pobuna v Zagorju in v Granici, kri je tekla in ti dogodki so vzrastli banu Pejačeviću čez glevo; on sam je bil primoran, da je protestoval proti brezobzirnosti, s katero je postopal ogerski funkcionar in se odpovedal banske stolici. Mož, madjaron sam je uvidel, da je bil le slepo orodje in da je igral z ognjem.

Pejačević je šel, moral je iti, vržen je bil na stran, kakor iztisnena limona, a baš njegova osoda je dokaz, da so napor madjarskih politikov proti Hrvatskeji jako nevarno eksperimentiranje, katero utegne v osodopolnem trenutku Madjarom močno škodovati.

Naravno je bilo, da je po odstopu bana vsled pobune naroda, ogersko ministerstvo moralo oklicati obsedni stan za Hrvatsko. Poslala

je vlada večo vojaško silo v Zagreb ter poverila generalu Rambergu vojaško vlado in ta je vredil zopet toliko diference mej Hrvati in ogersko vlado, da se je narod vsaj začasno pomiril. — A reči je treba pri tej priliki, da so Hrvati bili bolj zadovoljni s to vojaško vlado, nego pa s poprejšnjo Pejačevićovo.

Prelivanje krvi v Hrvatskeji leta 1883. je dokaz, da ni še propala zavest mej Hrvati, narod, kateri žrtvuje i kri za svoja prava, ne more propasti, boj za pravo pa vstvarja narodu uzore in odgojuje narodno svobodo. Ogerska vlada vsaj nekoliko podučena po dogodkih v Hrvatskeji lanske leto, ni hotela vporabiti znane madjarske enerziije proti Hrvatom. Previden minister Tisza se je začel pogajati z narodno stranko; ali ni se mu posrečilo, pridobiti si kako odlično narodno osebo, da bi prevzela bansko stolico; ampak pomagal si je s tem, da je Hrvatom poslal za bana ogerskega grofa Khuen-Hedervary, moža malo poznane, ali, kakor se sliši, talentiranega in drznega. Ali kaj vse to koristi, ker uže a priori vsak Hrvat vé, da je ta ban strogo vezan na voljo ogerske vlade ter da mu je odkazana pot, po kateri ima hoditi, da spoji mišljenje hrvatskega naroda z državno voljo velike Madjarije. Kaj Hedervary v Hrvatskeji zasleduje, to se vidi uže zdaj.

Pod njegovo vlado so prvokrat prišli s hrvatski sabor i poslanci iz granice, mej njimi mnogo Srbov. — Novemu banu je baš to v prilog prišlo, da se je Srbov število v saboru pomnožilo, in da se je ustanovila še precej močna srbska stranka,

kateri on zdaj obeča hribe in doline, tako sicer, da je zdaj za Srbe še boljše, nego je bilo za časa vse možnosti Živkoviča, kateri je padel s Pejačevićem vred.

Razdvojena je zdaj tudi narodna stranka in stranka prava more baš zdaj z vsem naporom konstatovati, da je imela prav, kadar je na ves glas v saboru kričala, da narodna stranka dela luknjo v narodno pravo.

Ta zmešnjava novemu banu omogoči, da vlada, kakor faktično zdaj vlada, brez vsake stranke. Ali kam pride to Hrvatsko? — Res je bilo videti, kakor bi hotelo Tiszino ministerstvo na Hrvatskem napraviti mir; toda uže to, da je na bansko stolico poslalo moža, ki mej Hrvati nema imena in zaupanja, uže to samo ob sebi je slabo znamenje. Morda pa je to le ban za prelazno dobo; in to more tudi biti, kajti ako ogersko ministerstvo samo ne uvidi, da je treba s Hrvati brezpogojno postopati v zmislu nagodbe in starega hrvatskega prava, na Hrvatskem skoraj gotovo zopet pride do velikih zmešnjav.

Ne trdimo ravno, da se narod ne da zopet se silo ukrotiti; ali i sila gre le do neke meje, in prevelika sila bi najbrže to zvršila, kar se je pojavilo uže lanske leto tu in tam, da se Srbi in Hrvati popolnoma sprijaznijo in vsi kot en mož stojé za svojo narodna in državna prava. Priznati moramo sicer, da Hrvati po svojej nagodbi od leta 1868 uživajo jako lepe pravice, da so mej avstrijskimi Slovani gotovo najbrečnejši, ali zopet bi bili obžalovanja vredni, ako bi se dali le za las odrinoti od te svoje pogodbe, in ako ne bi zahtevali, da

PODLISTEK.

Gospodarji in služabniki.

(Konec.)

Gospodarji sami pa imajo zarad svojega brezobzirnega, odurnega ravnanja s posli največ škodo, kajti komur moraš poveriti hišne opravke, bolj je, da ti zaupa, da te ljubi, nego pa da se ti le blini in nema čisto nobenega zaupanja, še manj pa ljubezni do tebe. Človek, kateri se te boji, on te tudi sovraži; le človek, kateri ti zaupa, more te ljubiti. V tem obziru je torej nova šega, kakor v mnogih drugih obzirih in slučajih, svetu uže prinesla svojo kazen, in ni se čuditi, ako slišimo pametne žene govoriti, da, akoprem bi mogle držati službenic in so jih vendar tudi uže imele mnogo, vendar se bolj srečne čutijo same brez vsake služnice, ker služnice jim delajo več preglavice in skrbí, nego pa jim pomagajo. Otakar so zapustile družine bolj patrijarhalčno življenje, od tedaj so se razmere mej služujočim osebjem in gospodarji strašno poslabšale in od dneva do dneva slabé.

Gospodarji hočejo preveč natezati; a s tem neté duh upora; kder ni več nobene srčne vezi, nastopi nago koristolovje, katero zopet rodi misel, da delalec ali služkinja premalo dobiva za svoje delo in da se morajo ure dela omejiti.

Iz tega se vidi, da so slabi, brezsrčni gospodarji največ krivi sedanjih neugod-

nih socialnih razmer, katere se še veliko poslabšajo, predno nastopi občna kriza in kak prevrat, ki človeško družbo zopet pripelje na pravi pot.

Gospodarji, bodite prijatelji in ne tirani svojih poslov, ker drugače vam bode gospodarstvo prava muka, kratilo vam bode vsako veselje in celó življenje. Brez morate ni družine, a družina, ki nema morale, tudi ne bode imela dobrih poslov.

O tem prašanju so uže davno pisali veliki učenjaki raznih narodov, a posebno lepo je pisal o razmerah mej posli in gospodarji prvi italijanski zgodovinar Cezar Cantù. Ta velik mož, se je krepko potezal za najlepša načela v državi in družini; napisal je mnogo prekrasnih knjig; ena najlepših pa je ona, katera je izšla leta 1870 pod naslovom: «Buon senso e buon cuore» (Zdrava pamet in dobro srce). V tej knjigi govori Cantù tudi o slugah in gospodarjih, on pravi blizo tako-le:

Kdor ne more ali noče sam opravljati poslov, najde drugega siromašnejega, kateri ne ve kako in kam ter se pregne in služi. Delalec je na službo sé svoje rabe, a sluga sé svojim životom. Samo ob sebi se umeva, da sluga služi, kolikor mu to čast in poštenje dopuščata; a gospodar mora skrbeti za njegovo vzdrževanje in napredek.

Navadno so sluge slabo vzgojeni, ker so od jutra do mraka v poslu. Videči dan-gubo gospodarja, razuzdanost, bogastvo in razkošnost, lahko je, da postane sluga neposlušen, drzovit, jezičen itd. Čul sem, kako mnogi gospodarji tožijo o služnikih, in dostikrat sem našel, da imajo prav, ali našel sem tudi, da so gospodarji sko-

raj največ krivi, da so posli taki. Oni pravijo: «Služabniki so leni, najrajše se delu odtegujejo, lažejo gospodarju, prepri- raje se mej seboj, lažnjivi so, ne marajo za napredek gospodarja; ako jim kečo ponuja en novič več, pa jo potegnejo ter puste gospodarja na cedilu». Služabnik je, verujte mi to, dober in poslužen, kder so gospodarji dobri, kder je prava domačija.

Prašam vas pa, koliko pa ste se za to brigali, da svoje služabnike poboljšate? Ste li bili z njimi pravični? Ali niste skora- raj vedno od služabnikov več terjali, nego je bilo njim mogoče? Ali jih niste nikoli poniževali? Ali jih niste nikoli grdili in po divje z njimi postopali? Ste jih li plačali zadosti in točno? Ste jih li branili, pomagali jim, kadar so vas prosili vaše pomoči?

Verujte, da oni, katerega silite, da dela ne le ves dan, temuč tudi po noči, prav nič več ne izdelá, nego ako bi bil po noči spal. Kadar vam konj lepo vozi, ne šibajte ga, ker lahko vam zavozí, ali pa se splaši.

Gorje hiši, v kateri je sluga le sluga, a ne domač, družini prišteván človek. Da, služabnika velja navezati na dom, vdomačiti ga, ljubeznjivo z njim postopati, potem postane bolj zaupljiv, marljivejši in poštenjši. Gorje pa gospodarju, kadar se službenik v hiši smatra tujcem, ker hočeš nočeš, on vidi vse, kar se v hiši godi, on pozna hibe, vidi slabosti in tajnosti, služi le na videz zvesto, njemu se za- upa tu in tam kaj, a on se kaj naglo more izneveriti na veliko škodo domačega reda, dobrega glasa hiše in tudi novčeno.

Dobro znajte, da je nekda sluga bil dr- žan kakor domač otrok; dostikrat je ostal sin umrlega sluge v hiši in je bil gotov, da ga ne zapode od hiše tudi na stare dni, ko ne bode mogel več delati. Oddod ona vdomečenost poštenih služabnikov, kateri se prav tako ponašajo, kakor bi bilo premoženje, na katerem delajo, njihovo lastno premoženje. Nova, modra jednakost je zdaj vznášla, da je sluga samo toliko manj od gospodarja, kolikor je siromašnejši.

To je veliko zlo, ni več nobene ljubezni, ker sluga je uverjen, da je služba od danes do jutri; on dobro zna, da njemu podpiše popotovalnico, ako gospodar najde boljšega slugo od njega, on zna tudi, da ga gospodar more zapoditi za najmanjšo zmoto. Kako bi torej on mogel misliti in skrbeti za tako hišo?

Posebno danes, ko je vedno govor le o pravu, a skoraj nikdar o dolžnostih, kako težko je dobiti dobrih in poštenih slug. — Največ je odvisno to od gospodarja, ker on mora dobro znati, da mu je sluga enak po naravi in po postavi Kristusovej, treba je torej da gospodar z njim i po človeško po- stopa, da mu zapoveduje le to, kar je pravično in pošteno, da ga prijazno pouči o tem, kar ne zna, da ga podpira v vsakem obiru, da mu preskrbi vse, česar mu je treba, da ni z njim popolnoma intimen, ali tudi ne oduren, da mu zaupa, a da tudi pazi nanj; da ga svari za dobro nje- govo, da mu svetuje, da mu pomaga, to- laži ga v nevolji in bolezní, s kratka, da z njim tako ravna, kakor želi, da bi se z njim ravnalo, ako bi bil primoran služiti. Slama in ogenj, to ne gre skupaj.

Kako more gospodar terjati zvestobo

jim bode vlada čisto narodna in da se v pogodbo ne zabivajo klini, ki morejo pri vsakej danaj priliki razkljati in podreti narodno poslopje. »Vigilantibus jura«, (Le budečim pravica) to je izrek, katerega se morajo držati tudi Hrvatje, ako hočejo kedaj igrati ono ulogo, katera jim je po naravi in zgodovini nakazana na slovanskem jugu. (Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Shod treh cesarjev. Po poročilih iz Peterburga bosta avstrijski in nemški cesar gosta ruskega carja, ko se bo ta bavil na Poljskem. Ruski minister zunanjih zadev, Giers, tudi bo v carjevem spremstvu.

Naš cesar odpotuje, kakor poroča »Montagsrevue« iz dobrega vira, 14. t. m. zjutraj z Dunaja s posebnim vlakom po severni železnici v Skierniewico, ker se snide z nemškim in ruskim cesarjem, 17. pride zopet na Dunaj in se drugi dan odpelje na Tirolsko k otvorjenju arlberske železnice. 29. pa se cesar odpelje v Budimpešt, da slovesno odpre ogerski državni zbor.

Deželni zbori kranjski, štajarski, češki in šileski so se včeraj odprli. Najpomembnejši mej vsemi je brez dvombe češki, ki utegne zborovati dalj časa in tudi o državni politiki svojo menenje izreči.

Pri letošnjih volitvah v deželne zbornice je zgubila nemška liberalna stranka 35 sedežev, katere so si priborili konservativci. To je živ dokaz, da liberalci propadajo in konservativci napredujejo; in če dalje premislimo, da so konservativci v mnogo krajih, kjer so bili poprej skoraj soglasno izvoljeni liberalci, dobili zdaj manjšino, da so liberalci zmogli le s prav malo glasovi, moramo za gotovo sklepati, da bo pri prvih prihodnjih volitvah poraz in polom liberalcev skoraj splošen, le na nekaterih skrajnih mejah, kjer je nemška in sploh človeška izobraženost še na najnižji stopinji, prav zato pa tudi najhujša zagrizlost, kakor n. pr. na Koroškem, izvoljeni bodo še liberalci; Abderiti so bili in bodo v vseh časih. Veseli nas posebno, da je nekdanji najtrdnjši stebel liberalne stranke, veliko posestvo, začelo obračati hrbet liberalcem, ker samo v tej važnej skupini so pri zadnjih volitvah morali liberalci oddati 15 sedežev konservativcem. Veliko posestvo gotovo uvideva, da s zatiranjem blagostanja nižjega ljudstva, tudi ono mora propasti in da bogatino mej samimi berači ne preté le tatovi, temuč tudi morilci. Veliko posestvo se ne more upirati duhu časa, ki zahteva tudi za malega posestnika pravice človečanstva. Da avstrijsko izobraženo veliko

od svojih slug, ker on sam ne izpolnjuje svojih dolžnosti? Ako gospodar ves dan drži križem roke, ter komaj vstane, pa uže leti na igro, od igre na obed, od obeda na šetanje, kako more li on pričakovati, da mu bode služabnik delalen in kreten? Tak gospodar se razjezi in divja, ako mu je prišlo na uho, da je služabnik kaj slabega govoril o njem; ali tega ne premisli, da tudi on skoraj vsak dan govori pred slugam o napakah svojih bližnjcev, namesto, da bi te napake pokril s plaščem kristjanske ljubezni. Kedor hoče imeti dobre služabnike, biti mora dober gospodar. A tudi služnik naj stori svojo dolžnost.

Živa je resnica, trd je kruh v takej hiši, ali še trdeja in neprebavljiveja je skorija tega kruha, kadar se sluga začne kujati. Ti služiš, ker si si ali tako zbral, ali pa so te slabe okoliščine k temu primorale. Ako si mogel kaj drugega delati, pa si se raje lotil službovanja, uže si obsojen, tvoje tožbe se ne slišijo, ne uvažajo. — Ako pa za nič boljšega nisi, nego za služnika, kriv si zato, ker opravljaš, sovrtaš gospodarja, kateri ti daje ležišče, kruh in obleko, brez vsega tega bi ti moral odpraga do praga hojčevati. Ni posla tako odurnega in dolgega, da ne bi se dal olajšati in skrajšati po pravejši veščini. Volu, kateri sam rad orje, ni treba biča; lenemu slugi je zopern vsak gospodar! Nezvestemu slugi je red neznošen in vsaka zapoved razžaljiva. Pa kako je on zavidijski onemu, kateri je boljši in pametnejši od njega, pa mu po vsej pravici zapoveduje! A prav sluga bi moral dobro zapomniti si, da b. s. gospodar ima težko breme nositi, da ni vse zlato, kar se sveti, da vsakdo ima

posestvo to vedno bolj razumeva, to je dokaz, da je v njem še živa stara njegova plemenitost, zgodovinsko priznana požrtvovalnost za slavno našo državo. To je veselo znamenje, in zato naj dela vsak, kdor pošteno misli, z vso gorečnostjo za blagostanje vseh stanov, vsega ljudstva; — vse drugo nam bode privrženo, ker dobra dela škropi blagoslov iz nebes.

V Splitu je italijanska stranka zopet začela rogoviliti. Znani baron Lapena hodi od mesta do mesta, od sela do sela, da si pomnoži iredentovsko in fakcijsko stranko in dela za to, da bi njega volili v državni zbor; a vse njegovo prizadevanje je brezuspešno. Dr. Bajamonti pa je naznanil ustanovitev političnega društva in povabil svoje prijatelje na nedelo k sebi, da jim razodene pri zaprtih vratih sila važne stvari.

V Bernu se je 8. t. m. odprla mejnarodna konferenca za varstvo slovstvene in umetniške lastnine.

Arlberska železnica se je 6. t. m. odprla za prevažanje blaga, za vožnjo ljudi pa se odpre 20. t. m. Ta železnica dela slavo Avstriji; meseca junija 1880 se je začel delati veliki prodor, ki je v Evropi tretji po dolgoti, meri namreč 40. 270 metrov ter se je dodelal v štirih letih in s njim vred vsa železnica, 136 kilometrov dolga.

Na ladiji Saida, katera obišče največ in najbolj oddaljenih krajev v Afriki, Aziji in Avstraliji, potoval bode po določbi ministerstva zunanjih zadev in trgovinskih ministrov obeh državnih polovic, poseben konsularni uradnik, katerega naloga bode, podučevati se v raznih krajih, katere obišče korveta, o gospodarskih in trgovinskih razmerah, o važnejšem blagu za izvoz in uvoz, o vozninskih razmerah in podjetjih, in trdkah, ki posredujejo trgovino, ter bo svojo glavno pozornost obračal na to, ali bo mogoče s pridom pričeti trgovino s tem ali onim blagom v omenjene kraje. Za ta posel je od ministerstva odločen vicekonsul Zdenko Janiček, ki je bil do zdaj v Smirni ter zadnje dni bil poklican na Dunaj, ker se je v omenjenih stvareh posebno odlikoval. Stopil je v dogovor z mnogimi, avstrijsko-ogerskimi obrtnimi društvi, trgovskimi zbornicami, avstrijsko-ogerskim izvoznim društvom, orijentaliskim muzejem, avstrijsko-azijatsko družbo itd.

Vnanje dežele.

Ruski car s carico je 6. t. m. zvečer odpotoval iz Peterburga v Varšavo. Spremljajo ga veliki vojvoda Vladimir, minister Giers, grof Tolstoj, Possiet, Vapovski in grof Voronzov-Daškov. V nedelo zjutraj je prišel v Vilno, kder se je mudil nekoliko časa. Ljudstvo ga je navdušeno sprejelo. Pregledal je vojske, sprejel gosposke in duhovščino ter popoldne odpo-

svojo odprto rano. — Kadar je sluga opravil svoj posel, miren je, sladko je, a še boljše spi in se odpočije, dočim se gospodarji vrti kapa, skrbeč za družino in za posle. Pa zopet vsak ima svoj okrog, vsak je gospodar, pa zopet vsak je sluga. Tako je to božja previdnost razdelila na tej zemlji, da ni tacega človeka, kateri bi bil povsem neodvisen.

In verujte, da oni ni najnesrečnejši, kateri mora druge slušati. Podnosite potrepeljivo, muka je naše življenje; ali sluga, kateri vsak hipce menja gospodarja, slab in ničvreden sluga je in videl bode še jako črni dni. Pošten sluga pa zna, da nima poslušati takega gospodarja, kateri bi mu kaj naložil protivnega vesti in božjim zapovedim. V ostalem pa je pokoren, zaupljiv, ljubeznjiv, poslušen, zvest tudi v najmanjem. Malo govori, a pazi na življenje, čast in premoženje svojega gospodarja. Videlo se je uže toliko slug, kateri niso svojih gospodarjev zapustili, niti kadar so popolnoma propali, pa so jih celo s svojim trudom vzdrževali. Končam s priporočilom gospodarjem: Ne jemljite v službo onih, o katerih sumite, da so slabi in nepošteni; a ne sumite o onem, katerega ste vzeli v službo. A slugam: Bodite sluge, ali pa bežite, da ne postanete slabši od kuge. — Veliki mož je blizo tako pisal o služabnikih in gospodarjih, in pisal je gotovo tako razumno, da ga more vsak razumeti. Mi le še dostavljamo, da smo to pisali z namenom, da vsejemo dobro seme, dober nauk v taka srca, ki še niso povsem pokvarjena, in takih src je mej našim narodom v Trstu še prav mnogo. P. T.

toval proti Varšavi. — V Varšavo je dospel s carico in velikimi knezi 8. t. mes. zjutraj ob desetih ter najprej šel k božji službi v grško in potem v katoliško cerkev. Potem je šel k vojaškim manevrom, ki so trajali do dveh popoldne.

Ruski minister zunanjih zadev Giers je imel v četrtek daljši pogovor s francoskim poslanca, kateremu je zagotovil, da shod treh cesarjev razmer mej Rusijo in Francijo nič ne promeni.

Katoliški časniki priobče te dni **papežovo pismo**, pisano vrhovnemu škofu florentinskemu, v katerem obsoja pridige in knjige, katere je spisal bivši jezuit Curci o spravi papeža z Italijo.

Is Benetk se poroča, da se te dni razglasé mej avstrijsko in italijansko vlado v Gorici skienene določbe glede ribarjenja v jadranskem morji.

V **Bruslju** ste si liberalna in konservativna stranka v laseh. Predzadnje nedelo je prva napravila veliko demonstracijo, ki se je mirno izvršila; zadnje nedelo pa je z demonstracijo odgovorila poslednja stranka, a pristaši prve so jo napadli in raztrgali prapore. Policija, žandarmerija, meščanska garda in vojaštvo so napravili mir in 135 razgrajalcev zaprli; več oseb je bilo ranjenih.

Is Sudana se 5. t. m. poroča, da so uporniki z veliko močjo napali Kasalo, pa bili z veliko zgubo odgnani.

Is Zanzibara se 6. t. m. poroča, da je admiral Miot brez upora zasedel Dasadovo.

V **Pučevu** so kitajski vojaki 7. t. m. plenili hiše tujcev; ustje reke Kanton so Kitajci zaprli.

Kitajci so prodali trgovinsko brodovje amerikanske trdki Russel, da tako ubranijo, da ne pade Francozom v roke.

DOPISI.

Iz Dolenjskega, 8. septembra. — Sešel se je deželni zbor! Radovedni smo, kaj bodo naši poslanci delali in govorili? Bodo li zopet katero sprožili in zakaj ne? posebno o važnih narodno gospodarskih zadevah — kakor o dolenjske železnici, vinarskejšoli v Novem mestu, o po- pravi ceste čez Gorjance itd.

Piše se v časnikih, da je prišla za učitelje ura za zboljšanje plač. Čast gospodom in gospodičinam, kateri naše otročice podučujejo; ljubimo jih kakor svoje otroke! Ali gospodi učitelji in gospodičine učiteljice imajo hvala Bogu dobre plače in še postranske zaslužke tako, da se sami hvajajo, kako dobro se jim godi; n. pr. učitelj, oprostite njegova žena, ima gostilnico, on je pisar, ali ona pisarnica, posestnik, poštar, itd. zatoraj bi pač umestno bilo davkoplačalce vendar še nekoliko čuvati, saj so z davki uže preobloženi.

Zelo koristno in umestno pa bi bilo, ako bi deželni poslanci z vsemi močmi na to delali, da bi dežela dobila zakon o narodnostnej enakopravnosti in jezikovnih pravicah.

V obče se sliši, da bo letos na Dolenjskem malo vina in prašanje je, kakošno bo talsto? Če ne bo prav toplega vremena, bode nas gotovo zlo na vino leta 1864 spominjalo. Sadu bo srednje, na dolgi pa smo z pridelki še prilično zadovoljni. Dolenjec.

Domače in razne vesti.

Birmanje. Tržaški mil gosp. škof bode delil sv. birno po teh le krajih, ki so: 18. vinotoka (oktobra) Križ; 19. Sežana; 20. Povir; 21. Avber; 22. Tomaj; 23. Opčine; 25. Prosek; 26. Kontovel.

Grška kraljeva obitelj se vrne te dni iz Kodanja v Atene; kraljeva ladija »Amphitrite« jo uže pričakuje pred Trstom.

Šolske vesti. Učenci se bodo na c. k. deškejšoli via dell' Annunziata št. 1 in na podružnici te šole via Chiozza št. 6 vpisavali 13. in 14. t. m. od 9. do 12. ure popoldne. — V istih dneh in urah se bodo vpisavale učenke za c. k. dekljsko šolo via S. Giorgio št. 6. — Pri vodstvu te šole se morejo pozvedovati tudi pogoji za sprejemanje v nadaljevalni tečaj taci učenk, ki so uže izvršile 8 razredov ljudske in m-šćanske šole.

Tržaške novosti: Nova maša. Novomašnik, g. Ant. Požar iz Goč na Vipavskem, bode imel jutre, v četrtek prvo svojo daritev z veliko asistenco v cerkvi Sv. Ciprijana, to je v cerkvi mater Benediktin.

Mestni licej za višo odgojo ženskih, ki je bil več let zaprt, se odpre sopes letos

in sicer 16. t. m. — Nekaj se bode učilo v tem liceju, a še več se bode italijančilo. — Vpisovanje v mestne ljudske šole bode začelo 14. t. m. in trajalo do 16. t. m.

Vojaki tržaške posade, dva bataljona polka car Aleksander, en bataljon lovcev in en bataljon brambovcev, ki so vsi bili na vojaških vajah na Gorenjskem, vrnil so se v nedeljo po noči iz Kranja v Trst.

Na božjo pot na Sv. Goro pri Gorici je oba praznika 7. in 8. t. m. odšlo iz Trsta 1437 oseb, največ okoličanov. Okoličani kaj ljubijo uže od nekdaj to božjo pot.

Samomor. Ne le mizerija, ampak tudi srčna praznosta in blaziranost pripelje človeka do samomora. Gospa Ida Plankner hči c. k. viceadmirala Pöltla-a se je vrgla v nedeljo skoz okno tretjega nadstropja Rieterjeve hiše v Akvedotu na ulico in je precej umrla. — Mnogi listi trdijo, da je le nesrečno skoz okno padla, ljudstvo pa trdi, da se je sama vrgla skoz okno in znano je celo, da je bila gospa, sicer dobra, ali nekoliko ekscentrična. Mladej gospi nij manjkalo prijetnosti življenja, imela je vsega zadosti, in vendar, ako se sme prav verjetnim glasom in okoliščinam verjeti, je bila sita življenja.

Poskus uboja. Konduktor omnibusov, nek 24 letni Karol Pavan, je v nedeljo popoldne ob 4^h, uri stal se svojim omnibusom na trgu železniške postaje. — Tam ga je dobil in žnjim govoril gospodar njegov, A. Cazzioia; ali ko tako govorita zagleda omenjeni gospodar kontrolorja od Tramway-a, necega Josipa Barel iz Vidma in ga pokliče k sebi. — Govorila sta par sekund skupaj, kar naenkrat potegne Pavan iz žepa revolver in ga sproži na Barel-a, ta nezadet, se skriva za g. Cazzioia, kateri se sopes vrnika in tako je konduktor 4 krat vstrelil na omenjenega kontrolorja, pa ga le enkrat nenevarno zadel. — Pač pa je prelo nedolžnem g. Cazzioia, pred katerega očmi so krogle žvižgale. S petim strelom je hotel konduktor samegasebe ustreliti, a še predno je mogel to izvršiti, bil je stražnik pri rokah in mu je se sabljo izbil iz rok revolver ter ga zvezanega odpeljal v zapor.

Vreme je pri nas jako neugodno, večeraj popoldne je padala celo toča po mestu; a vendar ne taka, kakor jo popisuje nek nemški list tržaški, ki trdi, da je mnogo konj, ki so po tržaških ulicah vozili, ranila. — To je pa uže nekoliko pretirano.

Kako dobro zidajo erarska poslopja. Znano je, da je bila veliko erarska poslopja na Lipskem trgu, kder so c. k. nemške srednje in meščanske šole, in katero je stalo nad polu milijona glid., še le pred 8 leti sezidano. Krasno, velikansko je, stoji tam, kakor velikanaka deklka; ali kedo bi rekel, da je ta velikanaka deklka jetična. — In vendar je tako. Vse tramovje in drugo lesovje v tem na videz tako lepem poslopju je nekda gnijlo in trhljivo in uže zdaj morajo to zgradbo od znotraj temeljito predelavati. — Tako nam pravijo svedoki. — Ali ne bi bilo treba one, ki so to zgradbo zidali, malo poklicati na odgovornost? —

Policijne. Mej tam ko je v soboto tabakarca trafike v Corsia Stadion št. 24 pometala, je nek drzni tat skočil v trafiko, odprl miznico banka in vkradel skledico, v kateri je bilo več gl. drobiža. Vse to se je zgodilo v hipu; a tabakarca je začela kričati, ljudje so vdarili za tatom, kateri je v teku skledico od sebe vrgel, pa vsejedno pete odnesel. — V soboto je straža zaprla fakina Vincencija P., ker je na nekem angleškem parniku vkradel nekoliko škatljic drage škarlataste barve. Policija je zaprla oba praznika več razsajalcev.

Izpred sodnije. Sodnija je obsodila 33 letnega voznika Jožefa Marušič-a iz Hraš pri Postojni na 6 mesecev ječe, ker se je vstavljaj javni straži, in stražniku celo raztrgal obleko le zaradi tega, ker mu je stražnik vkazal, naj konje ne preganja in tepe. — Surovost voznikov včasih preseza vse meje, a tudi kazen je grenka. — Obsodila je tudi 27 letnega fakina Ivana Brica iz Trsta na 8 mesecev zapora, ker je vkradel nekež ženski obleke v vrednosti gl. 14.

Goriške novosti. Semenišče franciskanskega samostana v Kostanjevici se premesti v Kamnik na Kranjsko; v Kostanjevici pa se ustanovi višja gimnazija, doslej sta bila tam le dva razreda. — Na božjo pot na Sv. Goro je zadnje nedelje iz Gorice šlo 1738 ljudi. — C. k. deželno namestništvo je potrdilo pravila novega italijanskega političnega društva »Unione«. — Nek spovednik je te dni povabil neko gospo, naj ga obišče. Ko je ta prišla k njemu, izročil jej je on 50 napoleonorov z opazko, da je 25 njenih, 25 pa za necega njenega sorodnika, katerega ime jej je povedal. Ko ga je gospa vprašala, kedo mu je denar izročil, odgovoril je duhovnik, da je denar njena lastnina, družega pa ne sme nič razodeti.

Iz Gorice se nam piše: Dames, 4. t. m. sem si ogledal tuk. permanentno razstavo kmet. strojev, a žalibog, kaj sem moral videti! povsod le italijanski

napisi, kakor da bi bila Gorica kde blizu Rima in kakor da bi društvo iz golih pravic Italijancev obstajalo. Tukaj vidimo dovolj jasno, da kmetijska družba Goriska je le za Lahe, češ, da Slovenci take potrebe nimajo. Siamo nei tempi del progresso!

Vabilo k veselici, katero priredi žitnica v Dekani v spomin njene ustanovitve dne 14. septembra 1884 se sledečim sporedom: A. 1. Godba. 2. Govor. 3. Petje in godba. 4. Godba. 5. Dramatična gluma v enem in 1/2 dejanja. 6. Petje. 7. Godba. 8. Igra. 9. Korož. 10. Petje. 11. Godba. B) 11. Ples. Začetek veselice o 5. uri popoldne. Ustoppina k besedi in plesu 40 kr. za osebo. K obilni udeležitvi najljubnejše vabi Odbor.

Zbor volilcev za drž. zbor v Sežani, zadnje nedelje, je bil srednje obiskan; odobrilo se je nekda postopanje dr. Tonkija v drž. zboru; sicer pa nemamo ne mi, ne drugi tuk. listi zanesljivih poročil o tem shodu, ki se je vršil tako blizu Trsta.

Iz Sute pri Komnu nam poroča popotnik dne 5. t. m.: Minoli ponedeljek so tukaj prav slovesno praznovali god cerkvenega patrona sv. Tilha. Ker je bilo vreme prekrasno, sešla se je velika množina ljudstva iz vseh kraških in sosednjih vasi, in kupčija na sejmu je bila živahna. Italijanski kramarji iz Gorice in Trsta, ki sicer Slovence doma kaj pisano gledajo, bili so tukaj neskončno sladki in prijazni. Oj denar je velik čudodelnik! Popoldne in zvečer je bil na primerno, z slov. zastavi okrašenem dvoru rodoljubnega gostilničarja g. Pipana mnogo obiskovan ples bruke mladine, pri katerem se je tudi popevalo; a dobrih narodnih pesni in četveropisov žalibog nisem slišal. Gospodje učitelji, na delo! Posnemajte tržaške okoličane! Vstopnina na plesišče je vsakemu bila previsoka, — plačevalo se je po tri goldinarje za osebo, da se je smelo potem plesati pri četirih komadih, katere so godci zaigrali. To je odtirja, in ne pristojno našim slabim časom. — Drugi dan sem oglel vzorni vinograd posestnika g. Fordica v bližnjem Preserju, kateri je priča, kaj vstranost, marljivost in razumnost tudi na pustem Krasu premore. Da bi g. F. dobil mnogo posnemovalcev!

30 letnica vipavske žitnice 8. t. m. se je vršila prav lepo; le škoda, da je ljubljanski »Sokol« v zadnjem hipu, ko so ga uže deputacije pričakovale pred Vipavo, telegrafično odpovedal svoj prihod. — Toliko bolj pa je bil odlikovan »Tržaški Sokol«. — Beseda se je izvršila prav krasno in sploh Tržačani, kateri so se vdeležili slavnosti, ne morejo zadosti povuliti sprejema in veselice. — Delalsko podp. društvo je bilo tudi zastopano po deputaciji. — Med besedo je došlo mnogo tel. pozdravov, iz Trsta trije ali štirje, med njimi telegram del. podpornega društva. — Mogoče, da dobimo še obširnejši popis slavnosti za prihodnjic.

Krasna slika Josipa Jurija Strossmayerja, 50 cm. visoka in 33 cm. široka, izšla je prav zdaj in se dobiva pri upravnistvu »Slovanovom« po 50 kr., po pošti pa po 56 kr. Kedor naroči deset izstikov, uobičajni po vrhu. — Brez slike velikega tega rodoljuba in mecena južnoslovenskega ter prvega govornika kršćanstva ne imela bi biti nobena rodoljubna slovenska hiša; zato se nadejamo, da si jo bode slovensko občinstvo pridno naročilo.

Iz učiteljskih krogov se nam piše: V oopisu »S Tolminkeskega« »Soča« št. 36. čitamo: »G. učitelj (bi moralo stati: ravnatelj) Dominiko predlaga, naj si učitelji ustanove glavnic; ali kdor za najslabše potrebe ne dobi dosti denarja, ne sme misliti na tako ustanovo. Prosimo g. D., ali g. dopisnika, da bi nam to nekoliko pojasnil, t. j., kako on to ustanovo tolmači.

Poslone hranilnice. V meseci avgustu se je vložilo v državno hranilnico 5 088 159 gl. 89 kr. v 109 389 vlogah. Izplačalo se je 4 357 265 gl. 73 kr. Izdalo se je 9618 novih knjižic, na kar se je številno vlagateljstvo za 4436 v meseci avgustu pomnožilo. Število vlagateljstev znaša zdaj 408 694.

Goriški gospodarski List. št. 8. je priobčil te le članke:

1. Program za deželno razstavo sadja, vrtnin, razvoja in vina v Gorici. — 2. O parabi raznih vinskih ostankov. — 3. Naprava drugega vinskega kisa. — 4. Belo vino naj vre na tropinah. — 5. Kmetijske drobnosti. — 6. Statistika o strašnih vročinah. — 7. Dobro sredstvo proti napevanju govede. — 8. O napajanju travnikov. — 9. Čestno blato dobro gnojilo. — 10. Pereti sen pri prečišč. — 11. Razstava sadja, vina, zelenjave in živine. — 12. Razpis državne stipendije za kmet. šolo »Francisco-Josefium« v Mödlingu pri Dunaju.

O kolari. Primorski deželni zdravstveni svet je mel 3. t. m. sejo, v kateri se je naznanilo, da c. k. ministerstvo notranjih uprav ni potrdilo njegovega predloga, na se meja proti Italiji zapre. Naznanilo se je tudi, da v uradnih časnikih v Trstu in

na Dunaji razglašeni poziv na one zdravnike, ki bi pripravljali bili stopiti v službo na Primorskem, ako bi vstala kolera, ni imel nikakega vspeha, ker se noben zdravnik ni oglasil. — Iz poročila dr. Bohate posnemljamo, da je c. k. deželno namestništvo uže 27. junija poslalo ukaz vsem političnim gosposkam na Primorskem, da zaukažejo razkuževanje gnojnih jam, stranišč, javnih in zasebnih kanalov, da nadzorujejo gostilnice, prenočišča in popotnike, dobajajoče iz okuženih dežel, kakor tudi semnje, na prodaj donošni živež in pijske. — Iz poročil okrajnih glavarstev in municipij je razvidno, da so se skoraj v vseh občinah ustanovili posebni zdravstveni odseki, ki obiskujejo zasebna stanovanja, javne zavode in trge, da napake odstranjajo. — Potem se je prestopilo na dnevni red in razpravljalo o tem, katere navedbe bi se za varnost šele storile, ker se kolera mejam vedno približuje. Mnogo se je govorilo o razkuževanju stranišč, gnojnih jam itd., a vsi zdravniki o tem niso bili eni mišli, vedar se je večina izrekla za razkuževanje po sedanjem načinu.

Dr. Bohata je predlagal, naj se v okrajih na italijanske meje prepovedo božja pota in somnji, ker se kolera bliža meji in se po zbiranju mnogo ljudstva kolera lažje raztroši. Ta predlog je bil soglasno sprejet.

Načelnništvo je dalje naznanilo, da se zdaj dela na to, da se Istra in Goriško-Gradiščansko razdelite v zdravstv. okraje, kateremu vsacemu se dá poseben zdravnik, ako bi vstala kolera.

Nazadnje se je predložil od zdravstvenega oddelka c. k. namestništva izdelan poduk za prebivalstvo na kmetih, kako se je vesti, ko katerega prime kolera, dokler ne pride zdravnik. Ta poduk se je odobril, nekoliko spopolnil in sprejel.

Na Francoskem, kakor se kaže, kmalu bo kolere konec, le malo jih več zbolil in umre, toliko bolj pa se ta huda bolezen širi in razsaja po Italiji, katera je skoraj vsa uže okužena, le na avstrijskih mejah, potem v nekdanjih papeževih deželah in na otoku Siciliji je še ni. Najhujša je zdaj v mestu Naplju. Zbolelo je tu 5. t. m. 136 osob, umrlo 93; — 6. zbolelo 231, umrlo 95; — 7. zbolelo 346, umrlo 113. V tej veliki bedi daje italijanski kralj lep vzgled; 8. t. m. je prišel v Napelj, da obišče bolnišnice. Po pravici vsi italijanski časniki hvalijo njegovo pogumno in ljudomilo vedenje.

Hišna številka na popotovanju. Nek Turek je nedavno prišel v stavbeni urad sarajevske deželne vlade, da vredi neko zadevo glede svoje hiše. Ker pa ni vedel, katero številko ima njegova hiša, zato mu je uradnik rekel, naj to pozve in potem zopet pride. Turek pride uže drugi dan, izvleče iz pojasu v platno skrbno zavito deščico, na kateri je bila zapisana hišna številka, ter jo položi na mizo uradniku, ki ga čudno gleda. Brati Turek ni znal »švabskih« števil, njegovi sosedje tudi ne, zato je deščico z veliko skrbjo z hiše snel ter jo v urad prinesel.

Dobro plačilo. Ruski car Pavel I. je neki dan po južini v stolu pri odprtem oknu v gradu Gačini zadremal. Bilo je zelo soparno. V pritlični sobi je sedelo nekoliko dvorjanov ter so tiho govorili. Mlad, drzen častnik od garde se je mimo grede k njim ozrl in hotel se je z njimi razgovarjati. One pa so kazale na pritlično sobo prosile, naj tiho govori. On je pomignol in zašepetal: »Jaz se malo pošalim, ne ovaďte me.« Potem je tiho stopil k oknu pritlične sobe ter na ves glas zakričal: »Slušajte!« Nato je skočil v grmovje in zginol. Car skoči prestrašen k višku ter se hudo razjezi. Vprašane gospe niso izdale razposajenca, rekle so, da ga niso opazile. Car je poslal po grajskega poveljnika in ukazal, da se mu hudobuež mora v enej uri izročiti. Poveljnik k ljubemu vsemu prizadevanju ni mogel priti na sled hudodelcu. Kaj mu je bilo početi? V svojem strahu je poklical k sebi mladega vojaka ter mu ponudil dvesto rubljev, ako carju reče, da je on zakričal. Ta je premislil in menil, da za dvesto rubljev uže prebije nekoliko udarcev s knuto ter je ponosno sprejel. Ko mine ura, privedo ga pred carja. Ta pa je svoj ukaz skoraj uže pozabil in razkadal se mu je jeza. Ozrl se je na vojaka, pomežkolil in rekel: »Dobro si zakričal, izvrsten glas imaš; daj me tristo — rubljev!

Razpisana služba je vojaškega kaplana pri c. k. vojni mornarici v Puji za letno plačo 900 gl., z stanovninno IX. dijetnega razreda, plačo za služabnika in s pravico do višje stopinje letnih 1200 gl. Prosilci, ki niso še prestopili 35 leta ter so zmogli nemškega, slovenskega ali italijanskega jezika in sposobni za nemški pouk krščanskega nauka, naj vložijo prošnje na državno vojno ministerstvo pomorski odsek ter jim prilože rojstveni list, šolska in druga spričala in jih pošljejo do 30. septembra tega leta pomorskemu župniškemu uradu v Puji. Prednost imajo prosilci, ki so sposobni za pouk nemškega, francoskega angleškega in italijanskega jezika na nemških srednjih šolah.

Novi poštni kuverti. K uverti z marko

po 3 kr. se opusté i se ne bodo več prodajali, z marko po pet kr. pa se naredé novi bolj štirivoglati in iz močnejega popolnoma belega papirja.

Som in telegrafski kabel. Kabel zahodno-amerikanske brzojavne družbe je bil nedavno sedem dni nerabljiv in poslali so na dotično mesto parnik, da ga vzdigne in popravi. Kapitan poroča o vzroku nerabljivosti družbu to-le: »Ko smo kabel v dolgotni 12 vozlov vzdignoli, potegnoli smo na vrh ž njim vred grozno velicega soma, ki se je v kablu zapletel. Bil je okoli 70 čevljev dolg. V boju, da se izmota iz kabla, zarezal se mu je ta tako globoko v život, da je kri v potocih drla iz rane i da so mu čreva iz života visela. V smrtnem boju je som kabel pretrgal. Kabel je bil dva sežnja daleč razpleten i na šest različnih mestih tako razjeden, da so v sredi zaviti kupreni dratovi prišli v dotiko z morjem in tako brzojavljanje onemogočili. Ni toraj dvomiti, da je som kabel poškodoval.« — To poročilo se nam zdi nekako — američansko.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Reja goveje živine v Istri.

Po popisu živine v letu 1880, ima Istra 53.652 goved, izmed tega števila spada 5372 goved na mlado živino do enega leta, 5611 na mlado živino od enega leta do rabne dobe, in 42.669 je goved v rabnej dobi. Med tem zadnjim številom je 347 bikov, 21.317 krav in 21.005 vol. Recimo, da je srednja cena za goved 60 gl., tedaj je vredna vsa goveja živina v Istri okoli 3 1/2 milijonov gold. To v tem primerljaji, da se ne ceni pri sedanjem zanemarjenem stanu živine srednja vrednost krave nad 70 gl., vola ne nad 120 gl., klavnega teleta ne nad 16 gl. in mlade živine do rabne dobe ne nad 50 gl. Te iz obstoječih razmer postavljene cene utegno biti poprej previsoke, nego prenizke.

Gotovo nobeden ne bo trdil, da reja goveje živine v Istri ni na zelo nizki stopinji razvitka, in prav tako tudi nobeden ne more dvigniti, da ne bi se mogla povzdignoti na višjo stopinjo, če tudi se navadno slabo stanje živine pripisuje pomanjkanju dobre krme in pitne vode. Ta trditve ima gotovo mnogo resnice v sebi, ali še je mnogo drugih ovir, ki zadržujejo povzdigo reje goveje živine; o teh ovirah bomo pozneje govorili.

Ako bi Istra le kakovost goveje živine zboljšala, uže samo s tem bi mogla živino dosti dražje prodajati, toliko bolj, ker se goveja živina v bližnje mesto Trst drago prodaja.

Istro sploh lahko delimo v kras, doline in primorje, po teh zemeljskih razlikah se ravna tudi reja goveje živine. Prav lahko se tedaj loči kraška goved od govedi istrskih dolin.

Istrskega krasa goved ima ozko in dolgo glavo, tanke, kratke i nazaj zavite roge; nje vrat je kratak in tenak, križ raven, gobec dolg, trebuh širok, noge kratke in krepke ter zelo trdne parklje. Koža je večidel debela z dolgo dlako. Živina je majhna. Voli dosežajo srednjo visokost od 120 do 180 cent., krave do 100 cent. Barva se menja; navadno je rumenkasto bela, ali rudečkasta, pa tudi rujava. V sled geografičnih in klimatičnih razmer se opazujejo tudi nekatere razlike. Goveja živina v Čičariji, kder je zemlja najbolj nerodovitna, še manjša je in bornejša, bolj kosmata in v srednji meri malo nad 1 metr. visoka, večidel ima rudečkasto barvo, še krajšo glavo in roge. V južnej Istri pa ima živina vsled različne vrste zemlje drug značaj. Razmeroma dolgo in široko truplo nosijo kratke noge. V nekaterih krajih je živina posebno majhna in jako živa. S kratka: istrska goved na krasu, ki je razširjena od severne Istre skoz vsa deželo do južnih bregov, spada v vrsto majhne živine, dobra je za vožnjo, navajena na slabo krmo in slabo pitno vodo, nje barva se menja od bele, rumene, temno rudeče in sive do svetlorujave. Mleka ima jako malo.

Stari zarodniki te živine so skoraj gotovo (natančnih podatkov nemamo) hrvatskega in bosniškega plemena.

Razen krasa ima Istra tudi nekoliko rodovitnih dolin in primorskega sveta, kder se nahaja namesto plitve apnene zemlje teška, gosta železnata ilovnata zemlja. Te doline in to obmorje ima goved popolnoma drugega plemena, katero po mestu Buje imeujemo bujski. Bujska goved je nastala iz križanja staroistrskega plemena z rimsko sivo, zelo teško govedo. Okoli sto let je, kar se je to plemo v bujski okraj vpeljalo in drži se skoraj nepremenjeno. Goved ima večidel belo ali belkastorumenno barvo, ki večkrat v sivkasto preide, hrbet in trebuh imata svetleje barve; goved ima jako močan život, redno glavo z širokim čelom in močnimi, skoraj navpik stoječimi rogov. Život je lepo obokan, prsa so široka, križ močan. Bujska živina je močna in lepo ustvarjena vožnja merijo z mirzalskimi vožnimi vo-

lovi. Krave pa imajo zelo malo mleka; in prav to je temna stran tega živalskega plemena, kar je za Istro toliko pomenljivo, ker se tukaj vsi mlečni izdelki lakko drago prodajajo.

To plemo je razširjeno posebno na zahodnej strani in v nekaterih istrskih dolinah ter je podvrženo nekaterim krajevnem premembam.

Na istrskih otocih pa je razširjeno navadno, poprej popisano istrsko plemo. Da je sedanja istrska goveja živina tako propala, krivi so ti le vzroki:

Oskrbovanje in strežba je zelo slaba, živina je na zelo slabej paši več nego tri četrti leta. Na paši si živina uže tako komaj življenje ohrani, potem pa se še pozimi o slabem vremenu drži v poluodprtih stajah ter se jej poklada sama slama, katera se mnogokrat še razreže ne. Sejanje krme se je zelo malo še razširilo; v mnogo krajih sejanje krme še poznajo ne, če tudi se v Istri prav dobro ponaša ne le lucernka, (nemška detelja), temuč tudi inkarnatka (rudeča detelja) in turška ali sladka detelja. Kder se uže nahajajo hlevi, tam so majhni, nesnažni, zatuhli ter se ne prezračujejo.

Pri odreji mlade živine nahajamo vse polno napak. Skutasko ali prvo mleko se le zelo malokdaj teletom prepusti; mej sejanjem ona ne dobivajo ničdrugega. Odtelatele krave se večidel zelo zgodaj, uže z enim letom, gonijo k biku; tudi se živina prezgodaj za delo rabi. Tudi to je neugodno, da se junci uže pred spolnjenim enim letom za plemo rabijo; nastopek tega j. vedno nezrel i nepopoln zarodek. Ni treba še posebno naglašati, da se večidel lepa teleta prodajajo, slabša pa za plemo pridržujejo. Junčki se sicer v poznejši dobi akopijo, vendar se večkrat zmečkajo, nego režejo, zaradi česar jih mnogo pogine, ali pa bolehalo, dokler so živi.

Tudi število bikov v primeri s kravami ni ugodno; zelo različno je v posameznih krajih. Tako n. pr. se nahaja v davkovskih okrajih Pulj, Rovinj, Lošinj 1 bik na 7 do 14 krav, v okrajih Buzet, Čres, Motovun, Poreč, Vodnjan 1 bik na 31 do 56 krav, v Piranu 1 na 268, Podgradom in na Voloskem celo na 619, oziroma 651 krav. Omenjeni biki navadnega plemena v deželi pač niso vredni imena plemenškega bika, ker če gospodarju ne pride na misel, da bi junčka rezal, pridrži ga kakor bika, ter ga rabi za vsa tista dela, kakor vola; ni tedaj čudo, da ima puljski okraj 64 bikov in 899 krav. Zdjaj je vlada ustanovila osem ubrejevalnih postaj, ki so oskrbene s pravimi mirzalskimi biki, in po katerih se je uže mnogo zboljšalo tako, da se misli na to, da se take postaje pomnože.

Velika napaka je tudi ta, da je vsled pomanjkljivega razuma premalo priljubljena živina in da se biki slabo izbirajo za plemo tako, da se križanje godi popolnoma svojevolično. Tudi uboštvo kmetijskega ljudstva je zboljšanju goveje živine zelo na poti.

Istrani imajo prvo i največjo skrb, da si pridre dobre vožnje vole; krave pa imajo le za potrebno zlo, zato se malo brigajo za njihovo oskrbovanje in postrežbo, in pri tem naj se od njih zahtevajo — kar je nemogoče — namreč lepa teleta. Polagoma so začeli spoznavati to napako in kupovati boljše krave v sosednjih deželah, pa to brez ozira na njihovo plemo. Razven koperskega in voloskega okrajnega glavarstva v vseh drugih krajih zelo nadkričuje število volov onokrav. Tako n. pr. ima lošinjsko okrajno glavarstvo 2954 volov in le 964 krav, poreško 4304 volov in 2264 krav.

Žalostna resnica je, da je pomanjkanje dobre pitne vode zelo na poti reji goveje živine, ker se napaja le iz zelo nečistih mlakuž. Vendar se tudi temu zlu k malu konec stori, ker vlada za napravljanje živalskih napajališč vsako leto veliko trosi. Manjka v Istri tudi bogatih velikih posestnikov, kateri bi, kakor v drugih deželah, vpeljavali dobra goveja plemena, redili jih in po deželi širili.

Reja goveje živine se v Istri le v bujskem okraji precej umno oskrbuje; posebno se brigajo tam za rejo volov, pri tem pa je ta napaka, da se lepi bujski voli do dvajsetega in celo štirinajstega leta rabijo za delo in še le potem prodajajo.

S tem sem podal načrt, kako se redi goveja živina v Istri, in iz tega načrta se utegne videti, koliko bi bilo še za povzdigo živinoreje storiti in koliko se tudi mora storiti; ker v največ krajih Istre je goved oni važni gospodarski faktor, od katerega edinega je odvisno ljudsko blagostanje.

E. Kramar.

Tržno poročilo.

Kava, sladkor, olje, sadje, petroleje, vse to hlago malo obračtano, cene prav šibke. Z domačimi pridelki in žitom tudi ni skoro nobene kupčije. Le les je še precej obračtan. Kupčija gre sploh prav malohovo, ker ni o večji speculaciji niti govoriti.

Borsno poročilo.

Borsa mlahova, čisto malo prometa, kurzi za malenkost slabši.

Dunajska Bors

dne 9. Septembra

Enotni drž. dolg v bankovcih 80 gld 70 kr.	
Enotni drž. dolg v srebru	81 » 55 »
Zlata renta	104 » 55 »
5% avst. renta	95 » 85 »
Dejnice narodne banke	848 » — »
Kreditne dejnice	297 » — »
London 10 lir sterlin	121 » 65 »
Napoleon	— » — »
C. kr. cekini	9 » 66 »
100 državnih mark	5 » 75 »

Javna zahvala.

Podpisana se s tem zahvaljuje gosp. Viljemu Bruni, zlatarju v Trstu, ker je izvršil o svojem času njemu izročeno delo zlate kolajne, ki je tako lepo in precizno delo ter ga je on napravil tako po ceni, da moremo omenjenega gospoda vsakemu priporočati za enaka dela.

Trst, 7. septembra 1884.

A. Maurič,

A. Muha,

v imenu tudi mnogo drugih.

Poslana. *)

Iz Dolinske občine. V petek 22. avgusta ob 6 uri zjutraj pride v Zabržec žandar s tremi zvezdami na zavrtniku, pa poprašuje po laško nekaj žensk, katere so ga debelo gledale, ker ga niso razumele. Po naključju pride do tega čudnega zbora nek moški, katerega žandar koj nagovori po laško. — Zakaj ne govorite po slovenski? odgovori mož. — Žandar se začne nani: Ma le deti slovenski, koša že ští slovenski? — še foši mi un slovenski, me daši unašlopeta neta gola! — pa se prime za grlo, da pokaže kam. — Drugemu blizo stoječemu možu, kateri mu je mirno par dobrih po laško zasolil, pa odgovori ta izgleadni žandar: »Ve vendo per slovenski!«

Tu sem napisal slovenski narod žaljivi dogodek, kakor sta mi za moža povedala i se svojim podpisom potrdila. Tudi sta se izrekla pripravljena gori popisani dogodek od besede do besede s prisego ukrepiti. — Če pomislimo, kako surovo se je vedel drug žandar, tudi Lah 12. sečna 1882 v pričo mrtvega otroka v Borštu (katero vedenje je tako surovo bilo, da ga še »Edinost« na tanko popisati ni smela); če čujemo, kako čudno davkarski uradniki zavračajo slovenske kmete, kadar hočejo ne le plačati davkov, temuč tudi vedeti, kakaj i za koga plačajo; če vidimo vsak dan, kar nam se pošlje iz Kopra, naj si bode od sodišča ali od davkarje ali od žandarne urada, ali od političnega le laško ali nemško pisano ali tiskano; še celo posene pole so samo laško i nemško tiskane i le po laško popisane; če vidimo, da še berič nam laška pisma donaja, pa še slovensko govoriti ne zna: — ali ne more vse to žaliti nas 8000 v dolinske občini živčih Slovencev? Nas li ne more vse to siliti do menjenja, da v Kopru už vsi palki samo še po frentarsko predejo svoje mreže?

Kaj pomagajo tukaj vse postave, vsa zagotovljena enakopravnost? Na papirju nam je zapisan kruh, v dejanju pa nam dajo kamen! Kje so naši postavni branitelji, kje so zastopniki naroda, da na pravem mestu izgovore opravičeno tožbo ljudstva i prisilijo neke trdovratne, da nam se da, kar je našega, kakor mi dajamo NJ. Veličanstvu v veseljem, kar je cesarjevega! Kde so župani, kako branijo pravice narodna, kateri jih je povzdignol za svoje očete? Kde so občinski možje? Če le vidi žandarja, beriča, eksekutorja, ne čaka da bi ga ta nagovoril, ampak mu se na pol ceste po laško (pa kakšno laško) hlina, da ga ne bo imel za neolikanca, kakor smatra on njegove volilce, ki ne znajo ne laškega ne nemškega; pa si misli, da je majhen bog, kadar v krčmi more se širokoustiti se svojo barbarsko laško spako. Na vse zadnje pa sam prav ne ve, kaj je govoril, ne kaj mu je oni povedal.

So županje v Istri, kateri še nikdar niso zavrnoli s postavo v rokah nepostavnih laških dopisov. pa še oštevali so onega, kateri je z moško besedo tirjal od gosposke to svoje, češ da »gospodom se nej smet pustiti samerla«. — Da bi županje nosili glave po konci i odločno zahtevali od gosposke, kar gre narodu po naravnih i državnih postavah, ne bi se upal noben uradnik tako postopati z 8000 slovenskih prebivalcev dolinske občine, kakor zdaj postopa najnižji sluga. Ker tudi poznam gospoda okrajnega glavarja za pravičnega, skoz in skoz poštenega moža, nadejamo se, da bo on oziral se na to pritožbo in nam storil pravico. — Pred vsem pa, da bo preiskoval ono stvar se žandarjem, ker mi živimo v ustavnej državi, in naš gosp. glavar je dosedaj bil še vedno čuvar pravice.

Sodličnim spoštovanjem:

V Borštu 4. septembra 1884.

Luka Žerjau.

Gospod Miha Puc na

Colu.

Vi ste na javnej dražbi kupili mojega brata premakljivo blago; s tem ste bili plačani za to, kar vam je bil dolžan moj brat i vprašam vas, kakošno pravico ste imeli, intabulirati se potem na premoženje mojega brata? Ko se je kasneje tudi nepremakljivo premoženje mojega brata prodalo, ste vi pri razdelitvi dobili še enkrat svoj denar. Prosim vas torej, da se opravičite, zakaj ste tako postopali in ali vam vest ne pravi, da morate drugim upnikom povrniti, kar ste preveč prejeli?

Col, 7. septembra 1884.

Jurij Puc.

Poziv.

Podpisani odbor vabi vse ude na občini zbor, ki bode v nedeljo, dne 28. t. m. v dvorani restavracije »Al Giardinetto« nasproti vrtu Rossetti v ulici Acquedotto, točno ob 7 uri zvečer.

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika.
 2. Predlogi o spremembi nekaterih točk društvenih pravil.
 3. Eventualni posamezni predlogi udov.
 4. Volitev enega pregledovalca računov.
- Podpisani opozoruje č. društvenike na §. §. 14 in 22 pravil; treba je namreč, da listi udje, kateri želijo staviti kak predlog v obnem zboru, to odboru naznanijo 14 dni pred obnim zborom in da pride k obnem zboru najmanj polovico udov z volilno pravico, ker drugače se ne more sklepali o spremembi pravil.

Da pa bo mogoče prepričati se, kedo ima volilno pravico, morajo č. družabniki se seboj prinesiti društveno knjižico, katero bodo morali pokazati 2 odbornikoma na vratih.

Trst, 8. septembra 1884.

Odbor del. in podp. društva.

Na javni dražbi,

koja bode dne 20. septembra t. l. ob 10 uri predpoldne o občinskem uradu v Materiji, odda se poprava zvonika v Brezovici. Delo je cenjeno na 285 gl. 63 kr. Natančnejši pogoji se zvedo pri podpisnem, kjer je na ogled tudi natančni načrt in potrebščine.

Občinsko glavarstvo

v Materiji dno 8. septembra 1884.

Kastelic.
obč. glavar.

SEJM V TOLMINU

za živino, poljske pridelke, gospodarsko in kmetijsko orodje, štacunsko blago itd. bode na sv. Jurja dan 23. aprila in na svetega Matevža dan, 21. septembra vsako leto. 1—3

V Tolminu, 1. septembra 1884.

Županstvo.

V ponedeljek zvečer

se je odprla nova RESTAVRACIJA

KINHOFER

na lesnem trgu (Piazza dalle legna) št. 40

pod hišo Caccia 2—3

V prekrasnem prostoru prodaja se izborna pivo bratov Reinungshaus in se dobé najboljše jedila. Natančna, točna poslužba.

Glasoviti želodčni liker
MATCOVICH.

Elikzir nedosežen in od vseh enake vrste navpešnejši v mnogovrstnih slučajih, napravljen je iz zelišč dinarskih Alp po gosp. G. A. Matcovichu v Kninu (Dalmaciji). Zalove v TRSTU v lekarnah Jeroniti in Serravallo, v ZADRU pri Antonu Zariču, v ŠIBENIKU pri Ivanu Mediću, v SPLITU pri Rafaelu Campos, v KNINU pri Simeonu Vojvodiću, kder se prodaja in odpošilja

po 70 kr. sklenica

Zavitek in porto na račun naročnika. 22—24

Nova zaloga na debelo in na drobno

ruskega
RAFINIRANEGA PETROLJA

trdke

PALAŠKOWSKY

v sodih in zabojih.

A. DANESI

ulica Fornace

nova hiša pod stopnicami, ki drže iz lesnega trga v cerkev oo. kapucinov. 4—6

49 komadov

samo 7. fr. 60 kr.

Britanija srebro namizno orodje z patentiranim znamenjem fabrike. Neobhodno potrebno v vsakej družini.

Čujte, glejte in strmite!

Pravo angleško, trdno in stalno patentirano dessert namizje iz suhega, težkega in čvrstega britanija srebra, katero je enako pravemu srebru. Da ostane isto po desetletni rabi vedno še belo, garantiram pismeno. Garnitura je stala preje 30 fr., sedaj se dobi vse le za gori omenjeno svoto.

V garnituri je sledeče:

- 6 nožev s izvrstno jekleno ostrino
 - 6 vilic pravega anglo-brit. srebr. (pravo jeklo).
 - 6 čvrstih anglo-brit. srebr. žlic.
 - 12 anglo-brit. srebr. žlic za kavo.
 - 1 težak anglo-brit. srebr. zajemalnik juhe.
 - 1 čvrst anglo-brit. srebr. zajemalnik za mleko.
 - 3 čvrste anglo-brit. srebr. dessert žlice.
 - 3 pravo anglo-brit. srebr. dessert vilice.
 - 1 škrinjica za poper in sladkor.
 - 6 komadov finih tas.
 - 1 čajev cedilnik.
 - 2 izvanredno lepa salon svečnika.
 - 1 jerbašček za kruh z indijskimi in kineskimi vrezami.
- 49 komadov, reci 49 komadov, se dobi vse za fr. 760 ali po poštne povzetji, ali pa za gotov denar.
- Svarilo! Pravo britanija srebro se spozna le po doli naznačenem varmarki. Da moje naznanilo niso sleparija je razvidno iz tega, ker se zavežem robo, ki nij komu po volji sprejeti nazaj brez vsakega ugovora; torej ni nikake nevarnosti pri naročilih. Kdor želi imeti dobro blago, naj se brzo, dokler je še kaj istega na razpolaganje obrne zanesljivo na 1—3

Rabinovics,
Haupt-Depot Anglo-Britannia
Silber-fabrik, Wien 11. Schiff-
amts-Gasse 30.

Čistilni prah za gori omenjeno namizno orodje se dobi pri meni zavitek po 15 kr.

Naznanilo.

V suhem vremenu potrgana (ne trešena) plemenita jabelka, hruške, marelice, velike češnje, bruske, tudi odlične baže zelenega fižola v strožji, mladega graha, sladkega korenja, tomat, pora, gob, šampinjonov ali mavrhv, kupuje vsaki čas in v vsakej množini po primernih cenah in prosi pismenih ponudb

Osrednja postaja za prodajo sadja in sočivja v Gradcu.

(Centralstation für Obst- und Gemüse-verwerthung in Graz). 10—6

VELIKA PARTIJA
ostankov sukna

(3—4 metre), v vseh barvah za cele moške obleke, pošilja proti povzetju po 5 gld. ostanek.

L. STORCH v Brnu

tvarina (sukno), koja se nebi dopadala, more se zamenjati.

NAZNANILO.

Podpisari uljudno naznanja p. n. občinstvu, da je prevzel v svojo last

PRODAJALNICO

jestvin, moke, kolonialnega in drugega blaga v ROJANI

Števil. 4 (pri mostovih) števil. 4.

Posebno se priporoča tamošnjim Slovincem in drugim obiskovalcem Rojana za obilna naročila. Blago je vedno sveže in po nizke ceni. 4—5

Z visokim spoštovanjem

FRANJO KARIŽ.

TKANINE

za ženske in moške obleke iz čiste trdne volne, za srednjeverelicega moža:

3-10 metra	za fr. 4.96 iz dobre volne
za oblačilo	• • 8— • bošlje
	• • 10— • fine
	• • 12— • prav fine

peruviens iz najfinije volne v najnovjših barvah najnovše za suknena oblačila za gosp. meter f. 2.

Črni krzni palmerston iz čiste volne za zimni paletot za dame, meter f. 4.

Petno pliš po f. 4, 5, 8 do f. 12. jeden. Zelo lepa oblačila, hlače, vrhne suknje, tkanine za suknje in dežne plašče (töffel), rašanina, komis, (grebenina), cheviots, tricots, sukno za dame in biljare, peruviens, dosking priporoča

I. STIKAROFSKY

ustrojena 1866.

tvorniška zaloga v BRNU (Brünn).

Uzori presti. Ogledak za gg. krojače napredu. Pošiljate s povzetjem čez f. 10 proste.

Imam stalno zalogo suknja v vrednosti f. 100.000 a. vr. ter se ob sebi ume, da mi v moji svetovni trgovini mnogo ostankov po 1 do 5 metrov dolžih preostaja; prisiljen sem tedaj kratec zelo znižati tvarišeni ceni razpovedati. Vsak razumen človek mora razvideti, da se od tako malih kosov nemoreje pošiljati uzori, ker bi od katic sto narob prilik kmalu nič ne ostalo, in je torej zgolja sleparija, ako tvornice za sukno ostankine prilike oznanjujejo, saj so v teh slučajih prilični odrezki od celih delov in ne od krajev; namen takega postopanja je razumljiv. 20—3

Neprični ostanki se zamenjajo ali pa se denar povrne.

Dopisovali se more nemški, magjarski, česki, poljski talijanski in francoski.

Tržaška hranilnica

Sprejemlje denarne vloge v bankovcih od 50 soldov do vsacega zneska vsak dan v tednu, razun praznikov, in sicer od 9. ure do 12 ure opoldne. Ob nedeljah pa od 10. do 11. ure zjutraj. Obresti na knjižice 3%.

Plačuje v torek, petek, soboto od 9. do 12. ure opoldne. Zneske do 50 gld. prav precej, zneske od 50 naprej do 100 gld. je treba odpovedati en dan poprej, zneske od 100 do 1000 gld. z odpovedjo 3 dni, čez 1000 gld. z odpovedjo 5 dni.

Eskomptuje menjice, domicilirane na tržaškem trgu po 3%.

Posojuje na državne papirje avstrijsko-ogrske do 1000 gl. po 4%.

više zneske v tekočem računu po 4%.

Daje denar tudi proti vknjiženju na posestva v Trstu, obresti po dogovoru.

Trst, 24. marea 1883.